

Κοινό Σεμινάριο ETUCE / Education International (E.I.) για την Εκπαίδευση των Εκπαιδευτικών, 10 – 11/3/08, Bled, Σλοβενία

Στις 10 και 11 Μαρτίου 2008, στο Bled της Σλοβενίας, πραγματοποιήθηκε κοινό σεμινάριο ETUCE / E.I. με θέμα: την «Εκπαίδευση των εκπαιδευτικών».

Η ΟΛΜΕ εκπροσωπήθηκε από το μέλος του Δ.Σ. Κώστα Βαμβακά. Το σεμινάριο πραγματοποιήθηκε σε μία περίοδο που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε, ήδη, δημοσιεύσει μια νέα Ανακοίνωση για την Ποιότητα της Εκπαίδευσης των Εκπαιδευτικών.

Στο σεμινάριο αναπτύχθηκαν οι παρακάτω άξονες:

- Εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε επίπεδο Master
- Συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών
- Ομαλή ένταξη των εκπαιδευτικών στο χώρο του σχολείου
- Εκπαίδευση των σχολικών συμβούλων
- Προσέλκυση ικανών εκπαιδευτικών στο επάγγελμα
- Κατάλληλες συνθήκες εργασίας και υψηλά επίπεδα μισθών – μια προϋπόθεση για την εξασφάλιση μιας υψηλής ποιότητας της διδασκαλίας για τη βελτίωση της θέσης των εκπαιδευτικών.

Εκτός των γενικών αξόνων υπήρξαν και εισηγήσεις από εκπροσώπους συνδικάτων χωρών – μελών της ETUCE, για τις ορθές πρακτικές οι οποίες εφαρμόζονται στις χώρες τους για το συγκεκριμένο θέμα. Στο συγκεκριμένο στο θέμα των ορθών πρακτικών, μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρουσίασαν οι εισηγήσεις από τη Νορβηγία, την Ολλανδία και την Σκωτία.

Εν συντομία: η εκπρόσωπος του Συνδικάτου Εκπαίδευσης της Νορβηγίας (UEN) αναφέρθηκε στην πρακτική που ακολουθείται στη χώρα της για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και βασίζεται στην ανάπτυξη προγραμμάτων έρευνας τα οποία προωθούν τη συνεργασία ιδρυμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτικών και σχολείων και αφορούν όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και όλες τις ειδικότητες. Τα συγκεκριμένα προγράμματα είναι αποτέλεσμα συνεργασίας του Υπ. Πολιτισμού της χώρας και των συνδικάτων.

Ο εκπρόσωπος του συνδικάτου της Ολλανδίας παρουσίασε την ορθή πρακτική της Ολλανδίας για το θέμα της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, η οποία δίνει το βάρος σε προγράμματα διαρκούς επαγγελματικής ανάπτυξης σε εθνικό επίπεδο, τα οποία όμως γίνονται σε συνεργασία με τους φορείς της εκπαίδευσης και λαμβάνουν υπόψη και τις ιδιαιτερότητες του κάθε σχολείου σε τοπικό επίπεδο.

Ο εκπρόσωπος του συνδικάτου της Σκωτίας, ανέπτυξε το παράδειγμα της Σκωτίας για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, το οποίο περιλαμβάνει μαθήματα σε επίπεδο Master για τους εν ενεργεία εκπαιδευτικούς όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, αλλά και την εκπαίδευση όλων των νεοεισερχόμενων εκπαιδευτικών μέσω προγραμμάτων που εφαρμόζονται από το Εθνικό Συμβούλιο Εκπαίδευσης της Σκωτίας σε συνεργασία με τα εκπαιδευτικά συνδικάτα.

Ειδικότερα, όσον αφορά τις θέσεις της ETUCE για το θέμα, προτάθηκαν τα παρακάτω:

A. Σε σχέση με την αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών:

Εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε επίπεδο Master

Οι εκπαιδευτικοί ασκούν ένα σύνθετο επάγγελμα που απαιτεί υψηλά προσόντα. Έχουν ένα ρόλο-κλειδί να διαδραματίσουν στη βελτίωση της εκπαίδευσης. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να εργαστούν με μια αυξανόμενη ποικιλομορφία μαθητών από διαφορετικό κοινωνικό, πολιτιστικό και εθνικό υπόβαθρο. Οι εκπαιδευτικοί αναλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερο βαθμό υπευθυνότητας στην τάξη, καθώς επίσης και στο σχολικό περιβάλλον με την ευρεία έννοια. Δεδομένου ότι το σχολείο λειτουργεί όλο και περισσότερο ως ένα ανοικτό μαθησιακό περιβάλλον, οι εκπαιδευτικοί δεν εργάζονται πλέον μόνο με τους συνομηλίκους τους, αλλά συνεργάζονται επίσης με μέλη της κοινότητας. Διατηρούν τη επαφή με τους γονείς, τα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης και τους συναδέλφους από άλλα σχολεία από την ίδια χώρα ή το εξωτερικό. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί είναι αναμενόμενο να ασχοληθούν με σύνθετα κοινωνικά και προσωπικά προβλήματα των μαθητών και των σπουδαστών, τις συνέπειες του μειονεκτικού κοινωνικού περιβάλλοντος, που οδηγούν συχνά όχι μόνο σε μαθησιακά προβλήματα αλλά και στην άμεσα εγκληματική και βίαιη συμπεριφορά.

Η ETUCE εργάζεται για μια εκπαίδευση των εκπαιδευτικών υψηλής ποιότητας και έτσι εργάζεται για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών τη βασισμένη στην έρευνα. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να γνωρίζουν τις πιο πρόσφατες έρευνες στην ειδικότητά τους, καθώς επίσης να έχουν παιδαγωγικές γνώσεις, προκειμένου να εκτελέσουν υψηλής ποιότητας διδακτικό έργο. Συγχρόνως, είναι ουσιαστικό να υπάρξει μια σύνδεση μεταξύ των θεωρητικών στοιχείων της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών και της πρακτικής στην τάξη. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι σε θέση να συνεχίσουν μεταπτυχιακές σπουδές στο πανεπιστήμιο και να κάνουν έρευνα μέσα στην ειδικότητά τους ή παιδαγωγική έρευνα και σε μεταγενέστερο στάδιο να επιστρέψουν στη διδασκαλία. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει επίσης να είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν έρευνα οι ίδιοι στην εξάσκησή τους, προκειμένου να αξιολογηθεί και να βελτιωθεί η διδασκαλία τους.

Η ETUCE τονίζει ότι η αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών πρέπει¹:

- να βασιστεί σε υποψήφιους με πολλά προσόντα.
- να δομηθεί έτσι, ώστε να έχει τέτοια διάρκεια που θα καθιστά δυνατή την παροχή των σε βάθος προσόντων σε όλα τα σχετικά αντικείμενα, περιλαμβάνοντας την παιδαγωγική πρακτική. Ο στόχος πρέπει να είναι όλοι οι εκπαιδευτικοί να εκπαιδεύονται σε επίπεδο Master
- να εξασφαλίζει ένα υψηλό ακαδημαϊκό και επαγγελματικό επίπεδο
- να βασίζεται στις πιο πρόσφατες έρευνες
- να παρέχει τους απαραίτητους πόρους για κατάρτιση στις ICT
- να συμπεριλαμβάνονται έργο ανάπτυξης και ερευνητικά προγράμματα ως τμήμα της αρχικής εκπαίδευσης
- να δημιουργηθεί η δυνατότητα για μεταπτυχιακές σπουδές
- να παρέχονται δυνατότητες για προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών σε επίπεδο διδακτορικού, προκειμένου να επιτραπεί στους εκπαιδευτικούς με Master να αναπτύξουν τις ικανότητες και τις γνώσεις τους και να βελτιώσουν το επίπεδο των προσόντων τους
- να αναγνωρίσει και να ενθαρρύνει την κινητικότητα μέσα και έξω από το επάγγελμα του εκπαιδευτικού.

¹ Κυρίως βασισμένη στη Δήλωση της ETUCE: *Europe Needs Teachers* (2004)

Σχετικά με την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών η ETUCE τονίζει ότι η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών φαίνεται να είναι συχνά αποσπασματική και περιορισμένη ως προς τον στόχο. Αν και η επαγγελματική ανάπτυξη δέχεται τώρα περισσότερη προσοχή από τους πολιτικούς, η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στην επαγγελματική ανάπτυξη ποικίλλει ακόμα ευρέως στις επιμέρους χώρες, καθώς επίσης και μέσα στις ίδιες τις χώρες.

Μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την ETUCE το 2006 μεταξύ των οργανώσεων-μελών της δείχνει ότι περίπου οι μισές από τις συμμετέχουσες οργανώσεις εξετάζουν τους όρους της συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης ως μη ικανοποιητικούς. Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη είναι ένα ενσωματωμένο τμήμα των συνθηκών απασχόλησης μόνο στις μισές από τις οργανώσεις, για το 35% «ως ένα βαθμό». Επιπλέον, απονομή επιβράβευσης σε σχέση με τη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη χορηγείται στις μισές από τις χώρες, αλλά μόνο το 27% δηλώνει ανεπιφύλακτα ότι η επιβράβευση είναι μέρος της συλλογικής σύμβασης εργασίας. Η πιο χαρακτηριστική μορφή επιβράβευσης είναι η αύξηση μισθών ή η δυνατότητα για αλλαγή σταδιοδρομίας. Η έρευνα επίσης δείχνει ότι το 72% των συμμετεχουσών οργανώσεων έχουν αναπτύξει στρατηγικές για τη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη, στις οποίες το να γίνει η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη (CDP) ένα ατομικό δικαίωμα για τον εκπαιδευτικό έχει ιδιαίτερη προτεραιότητα.

Μέχρι ποιο σημείο η επαγγελματική ανάπτυξη είναι σχετική για τον κάθε εκπαιδευτικό και το σχολείο είναι μια σημαντική ερώτηση. Η έρευνα της ETUCE δείχνει ότι περισσότερες από τις μισές οργανώσεις ήταν δυσαρεστημένες με την ποιότητα, την ποσότητα και τα θέματα που προσφέρθηκαν στην ενδο-υπηρεσιακή και τη μεταπτυχιακή κατάρτιση.

- Η ETUCE ζητά όλοι οι εκπαιδευτικοί, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτών των εκπαιδευτικών και των συμβούλων στον τομέα εργασίας, να έχουν την εγγύηση για συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη και να είναι η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη ενσωματωμένη συστηματικά στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού.
- Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη της πείρας και των δεξιοτήτων για τους εκπαιδευτικούς πρέπει να είναι και δικαίωμα και υποχρέωση για τον κάθε επαγγελματία. Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη πρέπει να προσαρμοστεί στις ανάγκες των εκπαιδευτικών.
- Όλες οι μορφές και τα σχέδια ανάπτυξης πρέπει να εξεταστούν, από δραστηριότητες ανάπτυξης ολόκληρου του εκπαιδευτικού προσωπικού του σχολείου, εξατομικευμένη προγύμναση των διδακτικών δεξιοτήτων και συνεχείς εκπαιδευτικές άδειες.²
- Οι εργοδότες των εκπαιδευτικών και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αναγνωρίσουν την ευθύνη τους για να διασφαλιστεί ότι, σε όλη τη σταδιοδρομία τους, οι εκπαιδευτικοί είναι σε θέση να προσαρμόσουν και να ανανεώσουν τις επαγγελματικές δεξιότητές τους. Οι εργοδότες πρέπει να

² ETUCE 1993, page 51.

δημιουργήσουν τους όρους στους οποίους, σε συνεννόηση με τους εκπαιδευτικούς, καλά προγραμματισμένες επαγγελματικές πολιτικές ανάπτυξης μπορούν να συμφωνηθούν έτσι, ώστε η επαγγελματική ανάπτυξη να είναι ένα αναπόσπαστο τμήμα της σταδιοδρομίας των εκπαιδευτικών, αρχίζοντας με τη φάση ένταξης.³

- Πρέπει να υπάρξει αμοιβαία κατανόηση μεταξύ των εκπαιδευτικών, των εργοδοτών τους και των δημόσιων αρχών για να διευκολυνθεί η δια βίου μάθηση και η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αναγνωρίσουν τη σημασία της απόκτησης νέας γνώσης και να συμμετέχουν στην επαγγελματική ανανέωση και ενημέρωση. Οι αρχές πρέπει να προωθήσουν σταθερές εθνικές στρατηγικές που εξασφαλίζουν ότι η επαγγελματική ανάπτυξη είναι μια εξουσιοδότηση για τους εκπαιδευτικούς, στην πράξη και όχι μόνο θεωρητικά
- Ένας πρωταρχικός πόρος είναι η παροχή χρόνου για τους εκπαιδευτικούς, ώστε να προετοιμαστούν για να εργαστούν και να προγραμματίσουν τη συνεργασία. Πρέπει να αναγνωριστεί ότι η ανάπτυξη των μεθόδων διδασκαλίας και νέων δεξιοτήτων απαιτεί πρακτική εξάσκηση, ανατροφοδότηση και κατάρτιση στην άσκηση του επαγγέλματος, καθώς επίσης και διαθέσιμο χρόνο έξω από την τάξη.
- Η εμπειρία και η γνώση που αποκτώνται μέσω της συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης αναγνωρίζονται επίσημα και αξιολογούνται αντίστοιχα, σύμφωνα με το περιεχόμενο και το επίπεδο.
- Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη πρέπει να περιληφθεί ως τμήμα των κεντρικών και τοπικών συλλογικών συμβάσεων εργασίας, όπου είναι δυνατόν.
- Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη πρέπει να καλυφθεί οικονομικά από τον εργοδότη.

Εν περιλήψει, τα έντονα αιτήματα για κοινωνική και εκπαιδευτική αλλαγή απαιτούν η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη να είναι ένα αναπόσπαστο τμήμα του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού και όχι μια προτεραιότητα δεύτερης διαλογής. Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη πρέπει να υπάρξει στη σταδιοδρομία των εκπαιδευτικών εξαρχής. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η ETUCE είναι ευτυχής που η ανακοίνωση της Επιτροπής και το σχέδιο Συμπερασμάτων του Συμβουλίου αναγνωρίζουν πλήρως αυτή τη θέση.

Η ομαλή ένταξη των εκπαιδευτικών στο χώρο του σχολείου αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Ταυτόχρονα όμως, αναγνωρίζονται τεράστιες διαφορές ανάμεσα στις χώρες της Ευρ. Ένωσης όσον αφορά την εφαρμογή τέτοιων πρακτικών. Μόνο οι μισές από τις χώρες της Ευρώπης προσφέρουν στους νέους εκπαιδευτικούς οποιοδήποτε είδους συστηματικής υποστήριξης στο πρώτο έτος διδασκαλίας. Η δε διάρκεια των προγραμμάτων, ποικίλλει από επτά μήνες σε δύο έτη. Στις περισσότερες χώρες, οι σύμβουλοι εκπαιδευτικών συχνά σε συνεργασία με τον

³ ETUCE 1993, page 46.

διευθυντή του σχολείου και άλλους εμπειρότερους εκπαιδευτικούς είναι υπεύθυνοι για την παροχή της ένταξης των εκπαιδευτικών.

Η φάση ένταξης, διάρκειας τουλάχιστον ενός σχολικού έτους, σύμφωνα με την ETUCE, πρέπει να επιτρέπει στους νέους εκπαιδευτικούς να αναπτύξουν τις πρόσφατα αποκτημένες γνώσεις και ικανότητές τους με:

- διδασκαλία με μειωμένο ωράριο χωρίς μείωση στην αμοιβή
- την παρακολούθηση ενός υποχρεωτικού προγράμματος για καθοδήγηση
- την υποστήριξη από τους συμβούλους και άλλους συναδέλφους στις καθημερινές δραστηριότητές τους
- την πρόσβαση στις κατάλληλες πηγές υποστήριξης στις καθημερινές δραστηριότητές τους
- την ευκαιρία για σύνδεση θεωρίας και πράξης με έναν συστηματικό τρόπο

Όσον αφορά τους συμβούλους, η ETUCE επιδιώκει να εξασφαλίσει τα κατάλληλα διαθέσιμα κίνητρα, προκειμένου να στρατολογηθούν και να διατηρηθούν στην υπηρεσία οι καταρτισμένοι σύμβουλοι. Δηλαδή:

- ένα μισθό ή/και ένα επίδομα χρόνου που αντιστοιχεί με τον φόρτο εργασίας που προκύπτει από τις απαιτήσεις και τις ευθύνες του ρόλου ως συμβούλου
- ότι οι σύμβουλοι έχουν το δικαίωμα και την υποχρέωση να συμμετέχουν στη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη
- ότι η μισθολογική πολιτική απεικονίζει τον αυξανόμενο φόρτο εργασίας και την ευθύνη των συμβούλων
- ότι αναγνωρίζονται η εμπειρία και η γνώση που αποκτώνται μέσω της συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης.

Ιδιαίτερη σημασία δίνει η ETUCE στην προσέλκυση ικανών εκπαιδευτικών στην εκπαίδευση. Συγκεκριμένα: μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την ETUCE το 2006 δείχνει ότι 57% των συμμετεχουσών οργανώσεων-μελών συμφωνούν ότι είναι πρόβλημα το να προσελκύσουμε τους καταρτισμένους υποψηφίους στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών. Προβλήματα προσέλκυσης αναφέρονται κυρίως στη βόρεια και κεντρική Ευρώπη και λιγότερο συχνά στα νότια και ανατολικά μέρη της Ευρώπης. Η έρευνα παρουσιάζει επίσης μερικούς από τους λόγους που προβάλλονται για το πρόβλημα προσέλκυσης των καταρτισμένων υποψηφίων: χαμηλοί μισθοί, χαμηλή κοινωνική θέση, κακή φήμη/δημοσιότητα, περιορισμένες δυνατότητες σταδιοδρομίας, φτωχές συνθήκες εργασίας και ανεργία σε ορισμένα αντικείμενα.

Εκτός από το γενικό πρόβλημα προσέλκυσης και διατήρησης στο επάγγελμα καταρτισμένων εκπαιδευτικών, μια πλειοψηφία των χωρών της ΕΕ/ΕΖΕΣ έχει δυσκολίες στο να προσελκύουν στο επάγγελμα άνδρες σπουδαστές και σπουδαστές μειονοτήτων.

Η ETUCE επίσης τονίζει ότι στη μέτρηση των ελλείψεων εκπαιδευτικών, όλα τα πραγματικά κενά στα σχολεία, συμπεριλαμβανομένων εκείνων των θέσεων που καλύπτουν με τα αναρμόδια πρόσωπα, πρέπει να υπολογιστούν στις στατιστικές.

Εάν το επάγγελμα δεν προσελκύει νέους εκπαιδευτικούς και διατηρεί το καλό προσωπικό που είναι ήδη στα σχολεία, πολλές χώρες θα υποφέρουν από έλλειψη εκπαιδευτικών και την επακόλουθη απασχόληση ανεκπαίδευστων εκπαιδευτικών στα σχολεία. Είναι ζωτικής σημασίας να μπορέσει το επάγγελμα να στρατολογήσει και να διατηρήσει έναν ικανοποιητικό αριθμό καταρτισμένων δασκάλων.

Η ETUCE τονίζει ότι είναι κρίσιμο να δοθεί προτεραιότητα σε επίπεδο Ευρ. Εν. στο ζήτημα της βελτίωσης της θέσης των εκπαιδευτικών και στην εξασφάλιση

κατάλληλων συνθηκών εργασίας και υψηλά επίπεδα μισθών. Σε αυτό το πλαίσιο, η ETUCE καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα Κράτη Μέλη για να αυξήσουν τις προσπάθειές τους για να βελτιώσουν τη θέση των εκπαιδευτικών, και ιδιαίτερα με τη λήψη μέτρων για:

- την ενίσχυση/συντήρηση της επαγγελματικής αυτονομίας των εκπαιδευτικών
- την αύξηση της εμπιστοσύνης στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού
- την αύξηση στις ευκαιρίες έρευνας για τους εκπαιδευτικούς, καθώς επίσης τη στήριξη της περαιτέρω έρευνας σε όλους τους τομείς τους σχετικούς με το επάγγελμα του εκπαιδευτικού
- τη διάχυση των θετικών πλευρών του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού
- την εξασφάλιση κατάλληλων συνθηκών εργασίας και υψηλά μισθολογικά επίπεδα για τους εκπαιδευτικούς.

Τέλος, θέλω να επισημάνω ότι η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της Ευρ. Έν. που στο σύνολο, σχεδόν, των παραπάνω ζητημάτων δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη. Δεν έχουμε καμία επιμόρφωση των εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού τους βίου, υστερούμε στη διδακτική και παιδαγωγική κατάρτιση. Η εισαγωγική επιμόρφωση περιορίζεται σε κάποιες ώρες και γίνεται, παράλληλα και αφού έχουν ξεκινήσει το σχολικό έτος οι συνάδελφοι νεοδιόριστοι, ήδη, να διδάσκουν.

Η ΟΛΜΕ εδώ και χρόνια έχει διαμορφωμένες θέσεις γύρω από την επιμόρφωση αλλά και την αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Η τελευταία θέση της ΟΛΜΕ αναφορικά με τον διορισμό των εκπαιδευτικών αρκετούς μήνες νωρίτερα από την έναρξη του σχολικού έτους απαντά με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο στην προ – εισαγωγική επιμόρφωση.

Δυστυχώς, αποδεικνύεται ακόμη μια φορά ότι για την λύση των προβλημάτων δεν αρκεί η ορθότητα των προτάσεων, αλλά η πολιτική βούληση των κυβερνήσεων και των προτεραιοτήτων τους.

Κώστα Βαμβακάς
Μέλος Δ.Σ. της ΟΛΜΕ